

34 Jaar in dienst van het Zuiderzeemuseum

Afscheid van P.M. Rooker

Op 27 mei 1982 heeft het personeel van het Zuiderzeemuseum afscheid genomen van het hoofd algemene zaken P.M. Rooker. Vanaf het prille begin, in 1948, is hij bij het museum betrokken geweest en heeft hij het museum zien groeien van uiterst bescheiden omvang tot een organisatie met 75 personeelsleden. Het is teleurstellend dat hij in die lange periode niet heeft mogen beleven dat het Buitenmuseum voor het publiek kon worden opengesteld.

In zijn toespraak noemde de directeur hem 'de man die altijd aanwezig was en dankzij wie de interne gang van zaken altijd gesmeerd liep. Het museum is hem veel dank verschuldigd.' Rooker antwoordde met een geestige terugblik op zijn 34-jarige loopbaan. Een verkorte versie volgt hieronder.

'Als je, zoals ik vandaag, na een niet meer te tellen aantal jaren bij een en dezelfde baas, je gereedschap moet inpakken, dan besef je pas hoe het die ouwe Methusalem destijds te moede moet zijn geweest.

Een terugblik op zo'n periode, die – hoe kan het ook anders – talloze wel's en even zoveel wee's heeft gebracht, behoort, zegt men, tot de goede gewoonte.

Mijn eerste confrontatie met het embryonale Zuiderzeemuseum dateert uit 1947, ten tijde dat Johan Schilstra, de huidige voorzitter van de Commissie van Bijstand, mijn Engels wat poogde bij te spijkeren. Tussen de tweeklanken en de ettelijke 'sjekkies-van-eigen-bodem' door introduceerde hij de naam Bouma, die als eerste directeur was gedoodverfd.

Zodra de voorpostengevechten waren geëindigd en de vestiging van een museum in Enkhuizen vast stond, bereikte mij Bouma's uitnodiging om te zijn huize, fraai gelegen tussen de dennen van het Arnhemse Openluchtmuseum, rond de Kerstdagen te komen kennismaken. Om kort te gaan, na mijn keurig geredigeerde pro-forma-sollicitatie werd ik per 1 mei 1948 benoemd en verwierf ik de status van administratief ambtenaar op arbeidsovereenkomst.

Bouma en ik, terzijde gestaan door Wander van Leeuwen, fotograaf-voor-halve-dagen, werden aldus op de Zuiderzeecultuur losgelaten.

Voorlopig werkte ieder op zijn eigen domicilie in afwachting van het gereedkomen van een tijdelijk bureau. Die eerste behuizing was primitief maar gezellig: een gerestaureerd 17de eeuws huisje aan de Breedstraat, dat ieder comfort – op de W.C. na – miste, maar met een sfeer een museumstaf waardig.

We zouden, ondanks de knoert van een schooldachel, vier winters in de tocht moeten zitten, voordat we met hutje en mutje konden verkassen naar de Wierdijk, de uiteindelijke zetel van de onderneming.

Maar alvorens het zover was, waren nog enkele werkwilligen aangetrokken om gezamenlijk den volke te tonen wat er intussen al aan realia werd verworven.

Acquisiteur – een duur woord voor scharrelaar – Gerrit Vink, die per botter het Zuiderzeegebied afgraasde, was toen namelijk al geruime tijd bezig met weinig geld en veel goedgekozen woorden de museumcollectie op peil te brengen. Ben Walrecht, een kunstschilder uit het Groningse, met vier handen, duizend ideeën en de energie van een heimachine, zorgde voor de finishing touch. De in 1949 in de Drommedaris gehouden Zuiderzeemuseum-Tentoonstelling werd, mede dank zij de enorme inzet van de Vereniging van Vrienden, een doorslaand succes.

Het jaar daarop kwam het Peperhuis klaar. Professor Van der Leeuw, oud-minister van O.K. en W., gerenommeerd feestredenaar, opende en de samengedromde krantenjongens waren unaniem in hun lof. Een welkome ruggesteun na de afgeslagen aanval van twee departementale kooplui, die het museum aan de Vrienden wilden overdoen. Dankzij de tactische opstelling van het bestuur belandden hun voorstellen in het zijnet.

Achteraf werden het dierbare jaren, die eerste jaren van pionieren zonder dat je nog de nestgeur van een museumman had.

Ik denk bijvoorbeeld aan het binnenvallen – op een dekschuit – van de 'Sperwer', het eerste schip van de museumvloot, waarmee later de zogenaamde goodwill-reizen naar Friesland werden ondernomen.

De persconferenties in de oude taveerne met figuren als Thomas, Werkman en Balk, geraffineerd aangelokt door het exclusieve Volendammer zoodje, waren bijzonder geanimeerd. Na afloop was er de obligate zeiltocht met het bolletje, waarvan de duur recht evenredig was met de voorraad in het vooronder gestouwde hartige hapjes en dito opkikkertjes. Was het te verwonderen dat de loopplank bij het debarkeren een stuk smaller leek dan eerst? Het was een periode, waarin

De heer Rooker spreekt zijn afscheidstoespraak uit.

iedereen van alle markten thuis moest zijn. Gister marchanderen met een scharrelaar, die het museum een poot probeerde uit te rukken, maar die zelf – het zij in alle bescheidenheid gezegd – strompelend het strijperk verliet. Vandaag 'met 't knappe pak an' notuleren ten stadhuize op een vergadering van de Commissie van Bijstand.

En de dag daarop zat je in Hindeloopen om met een air van deskundigheid toe te zien op de sloop van een dijkhuis aldaar. En intussen was je druk in touw om een nieuwe filmavond te organiseren: snapshots uit het Zuiderzeegebied, gelardeerd met muziek uit Smetana's 'Moldau'. Dat scheen er het beste bij te passen. Een heerlijke tijd!

Toen reed Bouma, de man die altijd zoveel bravuur in zijn plannen had gedaan, plat... Eigenlijk wel jammer, na zo'n veelbelovende start.

Het lag voor de hand dat toen de rijksinspecteur zou opdraven. Aldus geschiedde. In afwachting van de benoeming van een nieuwe directeur kregen we een jaar lang Lunsingh Scheurleer over de vloer. Een man die immer druk was als een goedbeklante middenstander en diepe sporen achterliet.

Uiteindelijk kwam 'die nieuwe'. Kruijsink (zeg maar Rits), een nieuweling in het vak nog, met een overmaat aan Montmartre en Nederlands Ballet in zijn bagage. Collega Boonenburg en ik kenden op het laatst Parijs in het donker en van een pas-de-deux wisten we minstens zoveel als Sonia Gaskell.

Toen de storm geluwd was, kregen beschilderde kasten en geboortelepels tenslotte de overhand.

Het museum breidde zich regelmatig uit en daarmee, zij het in een minder optimale verhouding, het personeelsbestand. De eerste aanzet tot de bouw van een openluchtmuseum werd een feit!

Links: De directeur overhandigt het afscheidscadeau: een zilveren pressepapier in de vorm van het Staverse poortje.

De voorzitter van de personeelsvereniging biedt mevrouw Rooker bloemen aan.

Het bescheiden museumpje van Zuiderzeeherinneringen uit de tijd dat 500 bezoekers een topdag betekende, werd een instelling van allure. Wel moest je dan later niet zonder enige weemoed constateren dat de intimiteit van het eerste uur voorgoed voorbij was. De komst van de jonge Grunniger Udo Vroom in 1965 betekende een extra stimulans voor een versnelde aanpak van het buitenmuseum. Zoals gezegd, de bouw van het al in 1947 door de Staat beloofde buitenmuseum ging voorzichtig van start. Héél voorzichtig vooralsnog, want het toegestane krediet kon nog met gemak in de punt van een rooie zakdoek. Maar er gebeurde tenminste wat! De eerste aannemer verscheen op de nog akelig kale vlakte. Het was de aimabele Arie Kunst uit Avenhorn, die onder de architectuur van Cornelis de Jong het bouwen van de opslagloods had aangenomen. Kort na het gereedkomen van de loods in 1968 leverde Prett de kapel op en circa twee jaar later hadden Ramkema & Dangermond de boerenbedoening uit Zuiderwoude overeind. Daarna raakte de affaire in een stroomversnelling en behoorde het trage pand-voor-pand-gekeutel voorgoed tot het verleden. Groot-ebroek, Paesens, Vollenhove, Enkhuizen, Den Oever, Zwartsluis en Zoutkamp, om maar enkele plaatsen te noemen, kwamen vrijwel tegelijkertijd aan bod. We schreven intussen 1978 toen CRM in opperste wijsheid besloot het buitenmuseum voor het publiek open te stellen in 1982, precies 50 jaar na het kreperen van de Zuiderzee. Op slag werd het buiten de zeemuur een compleet gekkenhuis; alle opgekropte zenuwen kregen voor de resterende vier jaar de vrije loop. Er kwamen nieuwe aannemers op het terrein met nóg meer bouwvakkers. Er kwam een ploeg bewakers om naar de toegangspoort te staren en hondsbrutaal bootjesvolk de werkhaven weer in te drijven.

Ook de geldstroom begon op gang te komen, zonder enige regelmaat weliswaar, maar aan zoiets went een mens. Het ene moment zo traag als bevroren stroop, doch luttele weken later dreigde Bert Kruissink in het giraldo te verzuipen. Je kreeg soms de indruk dat Rijswijk het miljoenenproject in Enkhuizen compleet uit de klauw had laten lopen. Een hoofdstuk apart vormde het bijeenbrengen van de benodigde rekvisieten voor de in te richten huisjes. Maar ook dat liep tenslotte min of meer gesmeerd. Karrevrachten oud spul werden door Kooos Brakeboer binnengebracht: van overtollig diggelegoed en ingelijste kitsch tot zieltoegend meubilair. Hergarden werd daas van het nummeren van de voorwerpen en Piet de Wolf viel de eer te beurt de invalide interieurstukken weer op poten te helpen. Wat tegenvallers daargelaten bleef er redelijk schot in de zaak, maar met de openingsdatum binnen handbereik liet CRM, als een donderslag bij heldere hemel, weten dat het feest om personele – dus financiële – redenen niet kon doorgaan. De toen ontstane trammelant, ontketend door politici, persmensen, middenstanders, vakbonden en andere wijsneuzen en zakelijk geïnteresseerden, ligt nog vers in ons aller geheugen. En nou maar wachten op de dag, die anders Enkhuizen morgen in rep en roer zou hebben gebracht. Alles is er goeddeels voor klaar: de Urker bult, de boerenhoek, het havenkwartier, de panden aan de gracht. De sfeer is er ongevenaard! Vreemd eigenlijk, dat die 'Grote Gaper' me maar steeds doet denken aan onze departementale baas. Met lege ogen blikkt hij in de richting van de voeting van het Hemelumer molentje. Zou hij peinzen over het verstrekken van een extra-kredietje voor de afbouw? Maar zijn wijd open mond laat niks los, zelfs geen datum...!

Ik wil dit fragmentarisch overzicht afronden met nog een paar menselijke aspecten uit mijn Zuiderzeemuseum-tijd.

Ettelijke figuren heb ik in de loop der jaren zien komen en gaan. Dienaren van de wetenschap, die evenveel van elkaar verschilden als een Fries skûtsje en een Spakenburger kraplap. Een legertje suppoosten van allerlei kaliber: met een wrakhouththeorie, met een druk-je-als-de-baas-niet-kijkt-mentaliteit of met een hartverwarmend verantwoordelijkheidsgevoel. Technische mensen, variërend van lieden met een fenomenaal vakmanschap tot simpelen, die meenden dat je bruine teer heel goed met helder leidingwater kon verdunnen. Veel prominenten uit de museumwereld zijn aan mijn oog voorbijgegaan; veel Vrienden van het museum ook.

Onvergetelijk als zodanig zal wat mij betreft Sjoerd Spoelstra blijven, een man die de gave had een jaarverslag te kunnen schrijven als geen ander. Ik maak me sterk dat ieder gemeentebestuur tot tranen toe geroerd was bij het lezen van zo'n stuk en snotterend tot subsidieverlening besloot.

Vandaag heeft ook mijn uur geslagen! Ja, zo gaat dat in het leven!

Maar ik zal vast niemand vergeten; straks als ik thuis suikerzakjes inplak (een mens moet toch wat zinvol om handen hebben, nietwaar?) of misschien wel een verzameling lucifermerken aanleg. Ik weet zeker dat ik iedereen nog geregeld glashelder voor me zal zien.

Maar intussen zal ik in spanning wachten op het moment dat de 'Grote Gaper' gaat spreken. Ja, dát hoop ik nog te mogen beleven. Ik zal me onverbiddelijk losrukken van mijn luciferdoosjes en naar het Buitenmuseum snellen. Reken maar!

Persconferentie op 17 juli 1958. De heer Rooker staat in het midden voor de mast.

